

Joanna Girguś SP nr 3 w Tomaszowie Lub.

Małgorzata Nowosielecka SP nr 3 w Tomaszowie Lub.

Teresa Puchacz SP w Łuszczaczu

Marzena Wnuk - Więclawek SP nr 3 w Tomaszowie Lub.

Scenariusz lekcji języka polskiego w klasach IV – VI SP poświęcony lekturze „Bajki robotów” Stanisława Lema.

**TEMAT: Czy świat będzie istniał „po wieki wieków”? Zagrożenia w bajce Stanisława Lema
pt. „Jak ocalał świat.”**

CELE KSZTAŁCENIA:

Cel główny: ukazanie zagrożeń technicznych wynikających z rozwoju nauki.

Cele operacyjne: *uczeń*

- zna pojęcia: *neologizm, aforyzm, sentencja, związek frazeologiczny, fikcja literacka, gatunek science - fiction*
- wie, jakie wartości pozytywne i negatywne niesie ze sobą postęp techniczny;
- odnajduje w tekście odpowiednie fragmenty i sformułowania;
- rozumie sens przeczytanego tekstu;
- wyraża własną opinię na omawiany temat;
- opowiada tekst;
- wyszukuje w tekście intencję wypowiedzi.

TREŚCI EDUKACYJNE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ:

1. Pojęcia nadawcy i odbiorcy, sposoby rozpoznawania intencji wypowiedzi (np. pytam, odpowiadam, informuję, proszę).
2. Właściwości opowiadania, opisu, dialogu oraz prostych form użytkowych.
3. Pojęcia: fikcja literacka, świat przedstawiony, nadawca, odbiorca, podmiot mówiący, narracja, przenośnia, rytm.
4. Terminy: bohater, wątek, akcja, autor, narrator, epitet, porównanie, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym, zwrotka, refren, baśń, opowiadanie, powieść, proza, poezja.

METODY PRACY:

- praca z tekstem literackim, praca ze słownikiem, rozmowa ukierunkowana, metoda *kłębka nici*, metoda działań plastycznych, ciche czytanie ze zrozumieniem, metoda *zdań podsumowujących*.

FORMY PRACY:

- indywidualna, zbiorowa, grupowa zróżnicowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tekst „Jak ocalał świat” ze zbioru „Bajki robotów” St. Lema, różne słowniki,

CZAS TRWANIA: 45 min.

PRZEBIEG LEKCJI:

I. WPROWADZENIE

1. Sprawdzenie pracy domowej – uczniowie mieli przeczytać tekst bajki w domu.
2. Pokaz ilustracji i zdjęć różnych maszyn przyniesionych przez uczniów. Krótkie omówienie, do czego służą.
3. Zapisanie tematu lekcji.

II. ROZWIĘCIE

1. Samodzielna praca uczniów.

- Wyjaśnienie słówek zapisanych na tablicy: *nimby, nausznicę, nastawnie, napary, natągwie, nupajki, nurkownice, nędzioły, nałuszki, niedostópki, nędasy, murkwie, pćmy, graszaki, plukwy, filidrony, zamry, gryzmaki, gwajdolice, kambuzele, ściśnięta, wytrzapki, rymundy, trzepce.*

Każdy uczeń 3 wybrane wyrazy tłumaczy w zeszycie (nauczyciel może przydzielić słówka).

- Odczytanie znaczeń wymyślonych przez uczniów.

2. Rozmowa na temat języka utworów St. Lema.

Pytania nauczyciela:

- *Jakim wspólnym mianem określimy te wszystkie wyrazy?*
- *Po co autor wprowadza neologizmy?*

Zapisanie wniosku na tablicy, np.

Stanisław Lem w swoich utworach często posługuje się neologizmami. Tworzy je po to, aby nazywać nowe, wymyślone przez siebie rzeczy. Jest to cecha charakterystyczna opowiadań Lema.

3. Opowiadanie treści utworu „ Jak ocalał świat” metodą *kłębka* (każdy uczeń po 1 zdaniu).

4. Wyszukiwanie najwartościowszych (wg uznania uczniów) fragmentów, sentencji, aforyzmów, frazeologizmów, głośne ich odczytanie i interpretacja. Zapisanie kilku przykładów na tablicy, np.:

- *Nicować, przewracać na podszewkę.*
- *Co innego jest zrobić jakąś rzecz, a co innego – usunąć ją.*
- *Zrobić Nic, a nie zrobić nic, znaczy jedno i to samo.*
- *(...)Niebył, Nicość, czyli Nic, ponieważ te rzeczy należą do klucza litery n jako Nieistnienie.*
- *A gdyby nikt tego nikomu nie powiedział, w jaki sposób ja, której by także już nie było, mogłabym otrzymać należną mi satysfakcję.*

5. Wspólne ustalenie przesłania utworu.

Nauczyciel naprowadza uczniów - zwraca ich uwagę na tytuł. Uczniowie powinni dojść do wniosku, że maszyna wynaleziona przez człowieka może zniszczyć świat.

Rozmowa na temat niszczenia świata w tekście i niszczenia świata w rzeczywistości. Jakie są współczesne zagrożenia?

6. Praca ze słownikiem.

Rozdanie różnych słowników i wyszukiwanie litery, na którą jest najwięcej wyrazów. Ustalenie jakie straty powstałyby po usunięciu wyrazów zaczynających się na tą literę.

Jakościowe usuwanie znaczeń wyrazów na daną literę (np. na literę *a* – alkohol; na *m* – muchy; na *n* – nałogi, nienawiść; na *w* – wirusy, wojna, walka, wróg).

7. Praca z tekstem – odszukanie opisu naukowców.

Wskazanie na cechy i zależności panujące między nimi (*zazdrość, samotność, kłótność, starość, niesłuchanie siebie nawzajem, ciągła praca twórcza*).

III. PODSUMOWANIE – EWALUACJA

1. Próba zaklasyfikowania utworu „Jak ocalał świat” do odpowiedniego gatunku literackiego:

- *Co tu jest z bajki ? A co nie jest?*

- *Co tu jest z opowiadania science – fiction ?*

2. Przepisanie notatki z tablicy i samodzielne dokończenie zdania:

„ *Jak ocalał świat*” to opowiadanie s-f, ponieważ.....

3. Praca domowa:

Narysuj swoją Maszynę Do Spełniania Życzeń i napisz do niej 5 życzeń. Użyj czasowników w trybie rozkazującym.